

Η τριτοβάθμια μειονοτική εκπαίδευση

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΣΤΑΘΗ, ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΡΕΣΣΟΥ

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ που προέρχονται από τη μειονότητα και προορίζονται να στελεχώσουν τα μειονοτικά σχολεία, εκπαιδεύονται στην Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης (Ε.Π.Α.Θ.), θεσμό ξεχωριστής – μειονοτικής – τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο κύκλος σπουδών στην ΕΠΑΘ, η οποία ιδρύθηκε το 1968, είναι διετής. Για ορισμένες, όμως, περιπτώσεις προηγείται της διετούς φοίτησης προπαρασκευαστικό έτος. Στο προκαταρκτικό αυτό τμήμα εισάγονται κατόπιν εξετάσεων και φοιτούν οι «κεκτημένοι ενδεικτικού Ε΄ τάξεως εξεταζείου Γυμνασίου ή Β΄ τάξεως Λυκείου ή απόφοιτοι Ιεροδιδασκαλείου» (Νόμος υπ΄ αριθμ. 695, άρθρο 3, § 8, ΦΕΚ 16-9-1977). Σήμερα στη μειονοτική εκπαίδευση υπηρετούν 435 εκπαιδευτικοί, αν και οι οργανικές θέσεις είναι 320, δηλαδή 115 υπεράριθμοι. Από τους 435 εκπαιδευτικούς οι 236 –210 μόνιμοι και 26 αναπληρωτές– είναι απόφοιτοι της ΕΠΑΘ¹. Μέχρι το 1990 είχαν αποφοιτήσει από την ΕΠΑΘ 307 εκπαιδευτικοί.

Από τους αριθμούς που δίνονται πιο πάνω και παίρνοντας υπόψη ότι κάθε χρόνο αποφοιτούν κατά μέσο όρο 15 περίπου μουσουλμάνοι εκπαιδευτικοί, καταλαβαίνει κανείς ότι οι μουσουλμάνοι πτυχιούχοι της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας αντιμετωπίζουν πρόβλημα αδιοριστίας και ότι οι απόφοιτοι της ΕΠΑΘ οδηγούνται πλέον σε επαγγελματικό αδιέξοδο.

Πέραν όμως του επαγγελματικού αδιεξόδου, το μέλλον της ΕΠΑΘ θα έπρεπε να απασχολεί την Πολιτεία και για έναν επιπλέον λόγο:

Με την ίδρυση των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια, (ΠΤΔΕ) η απόσταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρέχεται σε αυτά από εκείνη που παρέχει η ΕΠΑΘ μεγάλωσε και πάλι.

Αυτό σημαίνει, ότι ενώ από τον Ιούλιο του 1988 οι πτυχιούχοι των ΠΤΔΕ είναι τετραετούς φοίτησης, οι απόφοιτοι της ΕΠΑΘ συνεχίζουν να είναι διετούς, πράγμα που επιτείνει την έλλειψη ισοτιμίας τους, τόσο σε τυπικό όσο και σε ουσιαστικό επίπεδο². Τέσσερις είναι οι πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού εκ μέρους της Πολιτείας:

α. Αναβάθμιση της ΕΠΑΘ με την προσθήκη ενός ακόμη έτους

σπουδών στα δύο έτη φοίτησης. Με αυτό τον τρόπο ο θεσμός της ΕΠΑΘ διατηρείται και πλησιάζει αρκετά, ως προς τη διάρκεια των σπουδών, τα αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα. Μια κίνηση αυτού του είδους θα αποτελούσε ένα βήμα για μείωση της τυπικής διαφοράς, χωρίς ωστόσο να κατοχυρώνει την ουσιαστική ισοτιμία των πτυχίων με τα πτυχία των ΠΤΔΕ.

β. Ανωτατοποίηση της ΕΠΑΘ. Στην περίπτωση αυτή η ΕΠΑΘ γίνεται ένα είδος Πανεπιστημιακού Τμήματος εκτός Πανεπιστημίου. Θα ήταν ένα μοναχικό Πανεπιστήμιο απομονωμένο από την πανεπιστημιακή κοινότητα που θα εξασφάλιζε, ωστόσο, πτυχίο τυπικά ισότιμο με εκείνο των Παιδαγωγικών Τμημάτων.

γ. Ίδρυση ενός νέου Τμήματος, σε κάποιο από τα Πανεπιστήμια της χώρας, το οποίο θα απευθύνεται στους νέους και τις νέες της μειονότητας.

Στην περίπτωση αυτή η ΕΠΑΘ παύει πια να υφίσταται ως θεσμός και ο ρόλος της, κατά πολύ διευρυμένος, ανατίθεται στο νέο Πανεπιστημιακό Τμήμα. Οι σπουδαστές της γίνονται φοιτητές ΑΕΙ, αλλά η ένταξή τους στην πανεπιστημιακή κοινότητα γίνεται ως συμπαγές σώμα το οποίο δύσκολα επικοινωνεί με τα υπόλοιπα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. δ. Η εκπαίδευση όλων των εκπαιδευτικών, αδιακρίτως προέλευσης ή μελλοντικής απασχόλησης, ανατίθεται στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Στην περίπτωση αυτή επιτυγχάνεται ισοτιμία σπουδών και όχι μόνον πτυχίων, αφού οι μέλλοντες εκπαιδευτικοί συνυπάρχουν και συνεκπαιδεύονται για όλη τη διάρκεια των σπουδών τους.

Εν συνεχεία, εκείνοι εξ αυτών που σκοπεύουν να υπηρετήσουν αργότερα στη μειονοτική εκπαίδευση, και πάλι αδιακρίτως προέλευσης, θα παρακολουθούν ειδικό κύκλο μαθημάτων με περιεχόμενο τη μειονοτική και τη δίγλωσση εκπαίδευση καθώς και την επαρκή εκμάθηση γλωσσών όπως της τουρκικής, πομακικής, ρομανές, κ.λπ.

Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις η ΕΠΑΘ θα μπορούσε να συνεχίσει να λειτουργεί για ένα εύλογο χρονικό διάστημα ως ένα προπαρασκευαστικό τμήμα, μονοετούς ή διετούς φοίτησης, στο οποίο θα φοιτούν οι νέοι και νέες της μειονότητας πριν εισαχθούν στα ΑΕΙ.

Τα θερινά σεμινάρια της ΕΠΑΘ.

Η Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης εγκαινιάσει από το 1992 ένα νέο θεσμό, τα κατ' έτος θερινά σεμινάρια, τα οποία διαρκούν δύο εβδομάδες και πραγματοποιούνται σε αίθουσα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Σ' αυτά παίρνουν μέρος οι απόφοιτοι της ΕΠΑΘ, οι οποίοι και φιλοξενούνται μαζί με τις οικογένειές τους.

Στα σεμινάρια διδάσκουν μέλη του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού του Πανεπιστημίου, καθώς και μέλη του διδακτικού προσωπικού της ΕΠΑΘ. Στο πρόγραμμα, που γίνεται στα ελληνικά, περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, στοιχεία νομοθεσίας σχετικής με τη μειονοτική εκπαίδευση, μαθήματα γύρω από τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος³, τις μαθησιακές

ΕΠΑΘ, αφήνει απ' έξω τους απόφοιτους των ΠΤΔΕ που διδάσκουν ή πρόκειται να διδάξουν στα μειονοτικά σχολεία, χωρίς καθόλου να είναι προετοιμασμένοι γι' αυτό.

Η έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων και η ανυπαρξία επιστημονικής, αλλά και άλλης στήριξης, η ανεπαρκής πληροφόρηση γύρω από τις πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες των μαθητών και μαθητριών τους κάνουν το έργο των τελευταίων αυτών εξαιρετικά δύσκολο και ελάχιστα αποτελεσματικό. Όσοι και όσες επιλέγονται να υπηρετήσουν ή υπηρετούν ήδη σ' αυτές τις θέσεις είναι απαραίτητο να παρακολουθούν ειδικά σεμινάρια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και την οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων αλλά

δυσκολίες και τις ποινές στο σχολείο. Απαραίτητη επίσης κρίνεται κάθε χρόνο η διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας, αφού οι επιμορφωμένοι διδάσκουν τουρκική γλώσσα στους μαθητές και τις μαθήτριες της μειονοτικής εκπαίδευσης. Τέλος, περιλαμβάνονται κάποιες ενότητες θρησκευτικού περιεχομένου, όπως Κοράνιο και ζωή, Ιστορία θρησκειών, κ.λπ.

Από το 1995, και αξιοποιώντας την πείρα που αποκτήθηκε στα τρία προηγούμενα χρόνια, και με στόχο να βοηθηθούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στο εκπαιδευτικό τους έργο, η ΕΠΑΘ οργάνωσε τα μαθήματα γύρω από έναν κοινό άξονα: τη διδακτική των διαφόρων μαθημάτων. Έτσι, παράλληλα με τις θεματικές ενότητες που επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο, πέρσι έγιναν μαθήματα που αφορούσαν στα μέσα και στις μεθόδους διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος, της φυσικής και των μαθηματικών καθώς και στη χρήση των υπολογιστών στη διδασκαλία αυτών των μαθημάτων.

Παρ' όλα αυτά τα βήματα, τόσο η συνεργασία της ΕΠΑΘ, που έχει και την ευθύνη των σεμιναρίων, με εκείνους που διδάσκουν σ' αυτά, όσο και των διδασκόντων μεταξύ τους, είναι ακόμη ανεπαρκής.

Παράλληλα, η μονομερής στήριξη των αποφοιτών της

είναι και πολύ χρήσιμο να γνωρίζουν την τουρκική, αφού είναι η γλώσσα στην οποία διδάσκονται τα παιδιά του σχολείου τους τα μισά μαθήματα του σχολικού προγράμματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στη μειονοτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εκτός από τους αποφοίτους της ΕΠΑΘ, υπηρετούν 95 εκπαιδευτικοί απόφοιτοι τουρκικών διδασκαλείων, 104 εκπαιδευτικοί με μειωμένα προσόντα (απόφοιτοι Δημοτικού σχολείου, Ιεροσπουδαστηρίου, Γυμνασίου) και 12 μετακλητοί Τούρκοι εκπαιδευτικοί με αμοιβαίοτητα όσον Ελλήνων εκπαιδευτικών υπηρετούν στην Κωνσταντινούπολη.
2. Το επίπεδο εκπαίδευσης στους δύο από τους τρεις νομούς της Θράκης – Ροδόπης και Κομοτηνής – είναι ούτως ή άλλως ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με άλλες γεωγραφικές περιοχές της χώρας (Βλ. Ηλιού, Μ. (1984). *Εκπαιδευτική και κοινωνική δυναμική*. Αθήνα: Πορεία).
3. Στα μαθήματα που αφορούσαν τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, τα τρία τελευταία χρόνια παράλληλα με την καθαρά γλωσσική διδασκαλία διδάχτηκαν: λογοτεχνία για παιδιά στην τουρκική γλώσσα, σύγχρονη τουρκική λογοτεχνία με έμφαση στους σύγχρονους δημιουργούς και στις γυναίκες ποιήτριες και μυθιστοριογράφους καθώς και διδακτική του μαθήματος των τουρκικών στις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Η διδασκαλία συνοδεύτηκε από κείμενα της σύγχρονης τουρκικής γραμματείας.